

آزمون حضوری
شماره دو

رشته انسانی
پایه یازدهم

مرورنامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

نام درس	مباحث	از صفحه	تا صفحه	مؤلف	ویراستار
فلسفه (۱)	درس های ۱ تا ۴ صفحه ۱ تا ۴۵	۲	۸	مجید پیرحسینلو	شبیر قنبری

فلسفه ۱

درس ۱: چیستی فلسفه

مواجهه انسان با مسائل گوناگون در زندگی روزمره خودنمایی سؤال‌های خاص و به فکر واداشتن انسان برای ساعات طولانی، مثل این که آزادی چیست؟ چرا درد و رنج هست؟ و ...

انسان و تفکر

پرسشگری: یکی از ویژگی‌های انسان
چرا: کلمه‌ای که انسان کنجکاوی خود را با گفتن آن به اطرافیان نشان می‌دهد.
معنای سؤال کردن: چیزی را نمی‌دانیم و به دنبال دانستن هستیم.
تفکر: واسطه رسیدن انسان از مجهولات و پرسش‌ها به معلومات و پاسخ‌ها

نکته

تفکر در تعریف منطقی‌اش شامل تعریف و استدلال است.

مراحل اندیشه‌ورزی و تفکر طبق کتاب درسی: (ترتیب بسیار مهم است).

۱ روبه‌رو شدن با مسئله ۲ طرح سؤال ۳ تفکر در اندوخته‌ها ۴ رسیدن به پاسخ

مرحله اول: (تفکر غیرفلسفی) جست‌وجوی پاسخ به سؤالات معمولی و روزانه

مرحله دوم: (تفکر فلسفی) جدی گرفتن سؤالات بنیادین و پرداختن به آن‌ها و به دنبال یافتن پاسخ برآمدن (تمرین «تفکر فلسفی»)

دو مرتبه از تفکر

مراحل تفکر فلسفی طبق کتاب درسی: (ترتیب بسیار مهم است)

۱ روبه‌رو شدن با مجهول‌ها و مسئله‌های فلسفی ۲ طرح پرسش‌های فلسفی ۳ رجوع به معلومات و تفکر در اندوخته‌ها و انتخاب معلومات مناسب با سؤال ۴ رسیدن به دریافت فلسفی و تحقق شناخت و معرفت

فطرت اول: مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آن‌ها (= تفکر غیرفلسفی) / ماندن در آن شایسته انسان نیست.

فطرت ثانی: ورود به پرسش‌های اساسی و تفکر در آن‌ها (= تفکر فلسفی) / مرحله‌ای برتر و عالی‌تر / انسان‌ها باید بکوشند از فطرت اول عبور کرده و به فطرت ثانی برسند.

تقسیم‌بندی ملاصدرا از مراتب تفکر

دانش فلسفه

فلسفه: دانش عهده‌دار بررسی قانونمند سؤال‌های اساسی و بنیادین انسان.
افرادی (و نه همه) از ابتدای شروع حیات فکری انسان به اهمیت پرسش‌های بنیادین پی بردند و با دقت بسیار به دنبال پاسخ صحیح آن‌ها بودند.
بدون پاسخ درست و قانع‌کننده به پرسش‌های بنیادین، آدمی به تصمیم‌گیری روشن و درست نمی‌رسد.

واژه فلسفه

فلسفه	
تعریف لغوی	دارای ریشه یونانی، عربی شده کلمه فیلسوفیا، فیلسوفیا: ترکیب دو کلمه «فیلو» = دوستداری و «سوفیا» = دانایی ← فیلسوفیا (فلسفه): دوستداری دانایی / فیلسوفوس (فیلسوف): دوستدار دانش
معنای اول	دوستداری دانایی
معنای دوم	مطلق دانش (همه دانش ها) / فیلسوف (در این معنا) = دانشمند
معنای سوم	دانش خاص: دانش عهده دار پاسخ قانونمند به پرسش های بنیادین
رواج دهنده این واژه	سقراط (خودش را فیلسوفوس (فیلسوف): دوستدار دانش نامید).

سوفیست	
تعریف لغوی	دانشمند (سوفیا: دانایی)
معنای اول	دانشمند (به کار بردن دانشمندان زمان سقراط و قبل از او برای خود)
معنای دوم	مغالطه کار (سفسطه (عربی) = مغالطه کاری)

(۱) بی علاقه‌گی برخی از ایشان (بیشتر مشغول به تعلیم سخنوری و وکالت) به بیان واقع و دفاع از حقیقت

(۲) پیروزی بر رقیب؛ مهم ترین هدف

(۳) استفاده بیشتر از مغالطه در استدلال هایشان (ظاهر درست و باطن غلط)

(۴) بی اعتباری تدریجی حقیقت و واقعیت در نظرشان (هر کس هر چه خودش بفهمد همان حقیقت و واقعیت است).

سوفیست ها

به سبب تواضع و فروتنی در برابر دانایی و علم

چرا سقراط خود را
سوفیست ننماید؟

(شاید) به خاطر هم ردیف نشدن با سوفیست ها

با گذشت زمان و پیشرفت دانش های مختلف، هر شاخه علمی نام ویژه ای پیدا کرد و فلسفه نام دانش خاص برای پاسخ به بنیادی ترین مسائل شد. (پاورقی صفحه ۸ کتاب درسی بسیار مفید است).

سیر تحول واژه فلسفه:

① فلسفه به معنای دوستداری دانایی ② فلسفه به معنای مطلق دانش ③ فلسفه به معنای دانش خاص

موضوع

دو معیار برای جداسازی
دانش ها از هم

روش

موضوع فلسفه،
بنیادی‌ترین موضوعات

موضوع سایر علوم (غیر از فلسفه): موضوعی خاص از میان موضوعات جهان و زندگی انسان

موضوع فلسفه: اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان / بررسی ویژگی‌های هستی و موجودیت موجودات / مباحث فلسفی پایه و اساس مباحث سایر علوم

استفاده از روش
عقلی و قیاسی

روش کسب دانش در علومى مانند فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی، اقتصاد و جامعه‌شناسی: روش‌های تجربی

روش کسب دانش در فلسفه: تکیه بر توانایی عقل و استدلال‌های عقلی (تفکر، تعقل، تجزیه و تحلیل دانسته‌ها / عملیات فکری و استدلالی)

فلسفه از جهت روش، مانند ریاضی (از جهت موضوع دارای اختلاف)

– درس ۲: ریشه و شاخه‌های فلسفه –

دانش فلسفه

یک بخش اصلی (ریشه و اساس فلسفه)

تعدادی بخش‌های فرعی (شاخه‌ها و ستون‌های فلسفه)

بخش اصلی و ریشه‌ای فلسفه

بخش اصلی فلسفه: بررسی اصل و حقیقت وجود و مسائل پیرامون آن	
هستی‌شناسی	<ul style="list-style-type: none"> ● بحث درباره قوانین و احکام کلی و عام حاکم بر هستی و وجود ● کار فیلسوفان: به دست آوردن قوانین و احکام مربوط به خود هستی و وجود
معرفت‌شناسی	<ul style="list-style-type: none"> ● مطالعه توانایی انسان در شناخت هستی ● کار فیلسوفان: بررسی توانایی انسان در شناخت هستی و ابزارهای این شناخت (معرفت به وجود، فرع بر امکان شناخت آن)

شاخه‌های فلسفه

تعریف: دانش فلسفی عهده‌دار انتقال قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت‌شناسی به محدوده‌های خاص + بیان قوانین بنیادی آن محدوده

(مثال: وجود مادی و مجرد در هستی‌شناسی → انسان‌شناسی فلسفی: دو بعد مادی و مجرد انسان
→ بررسی بعد مجرد در اخلاق و روان‌شناسی)

تأمل فیلسوفانه در اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت → فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت

«فلسفه‌های مُضاف»: شاخه‌های فلسفه (اضافه‌شدن فلسفه به نام آن دانش یا موضوع خاص)
مثال: فلسفه فیزیک.

فلسفه‌های مضاف و علوم

فلسفه مضاف هر علم: بحث فلسفی در مورد مبانی آن علم / اثبات اساس نظریات آن علم

مثال

اصالت فرد و اصالت جامعه در فلسفه علوم اجتماعی

● جامعه: مجموعه‌ای از افراد ● ترجیح منافع فرد بر جامعه در برنامه‌ریزی‌ها و ... ● گرایش به لیبرالیسم در سیاست (تأمین‌کننده آزادی‌های فردی)	اصالت فرد
● افراد فاقد هویت مستقل از جامعه و تابع شرایط جامعه ● ترجیح منافع جمع بر فرد در برنامه‌ریزی‌ها و ... ● گرایش به سوسیالیسم در سیاست (تأمین‌کننده منافع جمعی)	اصالت جامعه
● افراد تحت تأثیر اجتماع، اما دارای قدرت اختیار و تصمیم‌گیری و تأثیر بر جامعه و تغییر آن ● اعتقاد به روح جمعی در جامعه	اصالت توأمان فرد و جامعه

♦♦ درس ۳: فلسفه و زندگی ♦♦

- گاه یکسان با باورهای دیگران و گاه متفاوت
 باورهای ما دربارهٔ جهان، انسان، مرگ و ... شکل‌دهندهٔ زندگی، عمل و تصمیم‌گیری ما براساس این باورها
 دانستن دلایل برخی و ندانستن برخی دیگر (قبول بر مبنای عادت)
 بررسی سخنان و رفتارهای دیگران ← برخی ریشه‌های فکری ایشان
 تحلیل طرز فکر و عقیده‌های دیگران ← حدس‌زدن اهداف و معنای زندگی آن‌ها
 ویژگی‌های انسان‌های اهل تفکر فلسفی
 (۱) اندیشه دربارهٔ باورهای خود و ریشهٔ آن‌ها و چرایی قبول آن‌ها
 (۲) کوشش برای قراردادن بنیان‌های فکری خود در چارچوب عقل و منطق

اندیشیدن فیلسوفانه	تأمل پیرامون باورهای مربوط به زندگی
	آموختن چرایی و یافتن دلایل درستی یا نادرستی باورها
	پذیرفتن باورهای درست / کنار گذاشتن باورهای نادرست
پیامد اندیشیدن فیلسوفانه	(۱) ساختن بنیان‌های فکری شخص توسط خود او
	(۲) رسیدن به آزاداندیشی
	(۳) کسب شخصیت مستقل

معنای زندگی

باورها: سازندهٔ فلسفهٔ انسان و دارای نقش تعیین‌کننده در انتخاب اهداف او
 فلسفهٔ هر کس معنادهنده به زندگی اوست.

- (۱) اندیشیدن اندک در مورد اموری مثل حقیقت انسان و جهان / قناعت به آموخته‌ها از پیرامونشان / دقت نظر ناچیز در انتخاب اهداف / بیشتر دنباله‌رو دیگران
 (۲) اندیشه پیرامون حقیقت انسان و جهان و در بسیاری موارد رسیدن به دانش درست دربارهٔ آن / برگزیدن نوع برخورد با باورهایشان
 هدف قابل قبول برای زندگی / داشتن معنای درست برای زندگی
 (۳) داشتن نگرش نادرست دربارهٔ جهان و انسان / خطا در انتخاب هدف / معنای نادرست برای زندگی

برخی فواید تفکر فلسفی

دوری از مغالطه‌ها	استقلال در اندیشه	رهایی از عادت‌های غیرمنطقی
یکی از فواید آموختن منطق: توانایی تشخیص مغالطه‌ها و خارج کردن آن‌ها از باورها کمک گرفتن فلسفه از این فایدهٔ منطق ← تشخیص اندیشه‌های فلسفی درست از غلط / هموارشدن راه رسیدن به اعتقادات درست تلاش فیلسوفان در این زمینه: (۱) ارائهٔ فهم درستی از حقایق با کاستن از مغالطه‌ها (۲) بیان فهم درست با گفتار مناسب و خالی از مغالطه (۳) نشان دادن نمونه‌هایی از مغالطه‌های فلسفی جهت عبرت گرفتن دیگران	ویژگی فیلسوف واقعی: (۱) عدم پذیرش سخن بدون دلیل (۲) بنانکردن عقیده بر پایهٔ خیالات، تبلیغات و تعصب فرق فیلسوف با عموم مردم در مورد اندیشه در مسائل بنیادین فلسفی: (۱) جدیت در فکر (۲) استفاده از روش درست / پیروی از استدلال و نه اشخاص	پذیرش عقاید غیرمنطقی توسط افراد جامعه ← نقد و ارزیابی آن افکار توسط متفکران جامعه ← تلاش متفکران برای آگاه‌ساختن مردم ← نپذیرفتن مردم و منحرف نامیدن متفکران ← استقامت متفکران حق طلب و دلسوز ← آشکارشدن باطل بودن آن عقاید غیرعقلی و آشکارشدن حقیقت ← رو آوردن بسیاری از مردم به حقیقت
مثالی برای استقلال در اندیشه و رهایی از عادت‌های غیر منطقی «تأکید بیشتر بر رهایی از عادت‌ها» تمثیل «تمثیل غار» افلاطون در کتاب جمهوری: ← نشان دادن چگونگی هدایت انسان به آزادی حقیقی توسط فلسفه (اصل تمثیل را در کتاب درسی بخوانید).		

درس ۴: آغاز تاریخی فلسفه

عدم امکان تعیین آغاز زمانی و مکانی فلسفه (مانند همه دانش‌ها)	
<p>شکل‌گیری تمدن در هر جا ← اندیشیدن و سخن گفتن کسانی در مورد مسائل بنیادین ← تمدن‌های قدیمی‌تر و ساده‌تر، مقدمه و پلکان شکل‌گیری تمدن‌های جدیدتر ← آثار باقی‌مانده تا امروز ← گزارش اجمالی از دورترین اندیشه‌های فلسفی</p>	
<p>گزارش‌های موجود در مورد تمدن‌های غیر یونانی دارای اندیشه فلسفی (پیش از یونان) آثار به‌جامانده از این تمدن‌ها (حاکی از تفکر فلسفی): / (تفکر در عبارات در صفحه ۳۰ کتاب درسی را مطالعه کنید.)</p>	
ایران (باستان)	سرزمین فلسفه خیز / اعتقاد سهروردی مسلمان: حضور انسان‌های وارسته، دارای اندیشه در مورد حکمت و فلسفه و دارای سلوک معنوی در دوره کیانیان / زمان: اندکی پیش از فیلسوفان یونانی و برخی هم‌زمان و برخی بعدتر گاتاه‌ها: سروده‌های زرتشت
چین	لاؤتسه (فیلسوف)
هند	اوپانیساده‌ها: شامل متون متعدد هندو
بین‌النهرین	-
مصر	-

فلسفه در یونان	
نخستین مجموعه‌ها یا قطعه‌ها به زبان فلسفی و یا دارای غلبه جنبه فلسفی	دلیل معروف بودن یونان به مهد تفکر فلسفی
شکل‌گیری دانش فلسفه (و نه تفکر فلسفی) در آنجا	
رواج تفسیر جهان با روش عقلانی	
بخشی از یونان به نام ایونیا در غرب آسیای صغیر (ترکیه امروزی) / شش قرن پیش از میلاد	زادگاه فلسفه یونانی
دگرگونی‌های پیوسته در جهان طبیعت و تحلیل عقلی درست آن	مهم‌ترین مسئله اندیشمندان در آغاز فلسفه
دانشمندان آشنا با همه علوم / عدم پرداختن صرف به فلسفه / عدم رواج واژه فیلسوف	ویژگی فیلسوفان نخستین (پیش از سقراط)
← نامیده‌نشدن این افراد به عنوان فیلسوف / جست‌وجو برای یافتن مبدأ دگرگونی‌ها	

نخستین اندیشمند یونانی با اندیشه فلسفی مشخص	تالس (قرن ششم پیش از میلاد)
باقی‌نماندن نوشته از او / به دست آوردن افکارش از نوشته‌های فیلسوفان بعدی	
آب: عنصر اولیه و پایه و اساس سایر چیزها	

فیثاغورس	
پایه‌گذار ریاضی و هندسه و فلسفه ← پایه‌گذار ریاضی و هندسه و یکی از پایه‌گذاران فلسفه	نظر ارسطو پیرامون فیثاغورس و پیروانش
درآمیختن ریاضیات با فلسفه و عرفان به گونه‌ای خاص	
به کار بردن واژه‌های فلسفه، تئوری و کیهان برای اولین بار	
وقف ریاضیات و باعث پیشرفت آن / اعتقاد به صادق بودن اصول ریاضی درباره تمام موجودات / اعداد و اصول اعداد: عنصر اولیه همه موجودات	

هراکلیتوس

دو دلیل شهرت او در تاریخ فلسفه	(۱) اندیشه وحدت اضداد (۲) اندیشه تغییر و تحول دائمی جهان:	قابل جمع بودن امور با هم ضد / ساخته شدن جهان با اضداد / ناگزیری ستیز و تضاد همه چیز در سیلان و حرکت / نبود امر ثابت در جهان / دگرگونی؛ قانون زندگی و قانون کائنات
--------------------------------	--	---

پارمنیدس

ملاقات سقراط جوان با او (نقل افلاطون)	پارمنیدس
عرضه فلسفه به شعر و بیان شاعرانه	
توجه به مفهوم بودن و شدن و تفاوت آن دو برای نخستین بار	
مخالفت با هراکلیتوس؛ نبود حرکت در جهان (هستی ثابت)	
عدم راهیابی نیستی به هستی	
وجود واقعیت جاودان و فناپذیر غیر قابل دسترسی حواس و قابل فهم با تفکر عقلی (لایه باطنی هستی)	

سوفیست‌ها

زمینه ظهور	ورود دیدگاه اندیشمندان ذکر شده به آتن ← تبدیل آتن به مرکز نظریات گوناگون تضاد آرا و نظریات اندیشمندان باستان ← (۱) غلبه تشویش و نگرانی بر مردم آن روزگار (۲) ایجاد بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه در ذهن ایشان
ظهور سوفیست‌ها	نامیدن خود با عنوان سوفیست (= دانشمند) منادی بی‌اعتباری علم و اندیشه بیهوده دانستن نظریات جهان‌شناسان به دلیل تضاد با هم روی آوردن به فن سخنوری به جای آموزش علوم قرار دادن پیروزی بر رقیب به جای رسیدن به حقیقت به عنوان هدف انکار اصل حقیقت و واقعیت